

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« _____ » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ (ЗАГАЛЬНА, ДИТЯЧА, ПЕДАГОГІЧНА)

для студентів

спеціальності	012 Дошкільна освіта
освітньо-професійної програми	Дошкільна освіта
освітньо-професійного ступеня	фаховий молодший бакалавр

Київ-2023

Розробник:

Матюшинець Яна Володимирівна, доктор філософії, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Матюшинець Яна Володимирівна, доктор філософії, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від 30 серпня 2023 № 1

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено
«   » _____ 2023 р.

Заступник директора з
навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни		
	денна форма навчання		
Вид дисципліни	обов'язкова		
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська		
Загальний обсяг кредитів/годин	7 / 210		
Курс	2,3		
Семестр	3	4	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	2	3
Обсяг кредитів	2	2	3
Обсяг годин, в тому числі:	60	60	90
Аудиторні	28	28	42
Модульний контроль	4	4	6
Підготовка і складання семестрового контролю			30
Самостійна робота	28	28	12
Форма семестрового контролю	екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: розкрити закономірності функціонування та проявів психіки людини, специфіку психічного розвитку та становлення особистості в онтогенезі, сприяти на цій основі формуванню загальної психологічної культури та компетентності студентів, їх готовності до педагогічної діяльності.

Завдання:

- вивчення основних поняття та закономірностей розвитку психіки людини з позицій системного підходу в психології;
- оволодіння навичками осмислення й трактування психологія як науки;
- ознайомлення з основними методами психологічних досліджень та механізмами формування психічних процесів, станів, властивостей людини;
- розвиток вільного розуміння та оперування понятійно-термінологічним апаратом дисципліни;
- формування знання з основ вікової психології;
- висвітлення специфіки психічного розвитку людини на різних етапах онтогенезу;
- розкрити сутність теоретичних та методологічних основ педагогічної психології як науки;
- навчити послідовно передавати дітям знання та життєвий досвід, які забезпечуватимуть високий навчально-виховний результат;
- розвивати практичні здібності щодо використання методів та прийомів навчання і виховання, з урахуванням психологічних закономірностей розвитку особистості, в навчально-виховному процесі;
- сформувати відповідальне ставлення до ролі вихователя, прагнення вдосконалювати свою педагогічну майстерність.

Навчальна дисципліна «Психологія (загальна, дитяча, педагогічна)», як обов'язковий компонент освітньо-професійної програми 012.00.01 Дошкільна освіта (фаховий молодший бакалавр з дошкільної освіти) забезпечує оволодіння студентами інтегральної, загальних та спеціальних компетентностей:

Номер К. в освітній програмі	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність (ІК)	
ІК	Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК 3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК 8	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
Спеціальні компетентності (СК)	
СК 6	Здатність до розвитку психічно-емоційної сфери особистості дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.
СК 13	Здатність до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних фізичних і психічних можливостей дітей в найбільш оптимальних для них формах.
Предметні компетентності (ПК)	
	Обізнаність у особливостях психічного розвитку дітей дошкільного віку
	Здатність і готовність до застосування знань з психології як науки про психологічні феномени, категорії та методи вивчення і опису закономірностей функціонування і розвитку психіки.
	Обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з психології, для створення розвивального середовища для дітей дошкільного віку.
	Здатність планувати, організовувати і реалізовувати освітній процес в умовах закладу дошкільної освіти
	Уміння підбирати засоби впливу на особистість в залежності від вікових та індивідуальних особливостей
	Здатність і готовність здійснювати елементарні форми психологічної допомоги та корекції поведінки дітей дошкільного віку
	Здатність аналізувати показники психічного розвитку дошкільника, визначати на їхній основі рівень психічного розвитку дитини
	Здатність і готовність здійснювати методи психологічної діагностики розвитку дитини
	Здатність до аналізу особливостей педагогічної діяльності і особистості вихователя, як організатора навчально-виховного процесу
	Знання психологічних закономірностей процесу виховання і навчання

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення дисципліни студенти мають вміти:

- планувати та організовувати освітній процес у закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів здоров'язбереження, особистісно зорієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії **(РН 2)**;
- встановлювати зв'язок між процесом розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до їхніх вікових особливостей **(РН 3)**;

- формувати моральні цінності у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до морально-етичних норм **(РН 6)**;
- мати навички збереження та зміцнення психічного, фізичного та соціального здоров'я, попередження та протидії булінгу, формування навичок здорового способу життя у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку **(РН 11)**;
- здійснювати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу закладу дошкільної освіти на засадах етики професійного спілкування та оцінювати результативність педагогічної взаємодії **(РН 12)**;
- володіти методиками та технологіями зони актуального та ближнього розвитку дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку різного рівня розвитку **(РН 16)**.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт				
	Усього	Аудиторна:			
		Лекції	Семін	Практ	Сам.р.
Змістовий модуль 1. Загальні питання психології. Особистість та діяльність. Психічні властивості					
1. Психологія як наука. Методи психології.	5	2			3
2. Розвиток психіки та свідомості.	7	2	2		3
3. Особистість та діяльність.	6	2		2	2
4. Темперамент Характер.	7	2	2		3
5. Здібності.	5	2			3
Модульний контроль	2				-
Разом	32	10	4	2	14
Змістовий модуль 2. Психічні процеси.					
6. Відчуття. Сприймання.	5	2			3
7. Увага. Уява. Пам'ять.	7	2		2	3
8. Мислення. Мовлення.	8	2	2		4
9. Емоції та почуття. Воля.	6	2			4
Модульний контроль	2				-
Разом	28	8	2	2	14
Разом за 3 семестр	60	18	6	4	28
Змістовий модуль 3. Основи дитячої психології					
10. Вступ у дитячу психологію. Дитяча психологія як галузь психологічної науки	7	2	2		3
11. Методи дитячої психології	6	2			4
12. Історичні витоки дитячої психології як науки	7	2	2		3
13. Проблеми психічного розвитку особистості	8	2		2	4
Модульний контроль	2				-
Разом	30	8	4	2	14
Змістовий модуль 4. Психологічні особливості дитини у фазі новонародженості, немовлячому і ранньому віці.					
14. Психічний розвиток дитини у фазі новонародженості	7	2		2	3
15. Немовлячий вік і його особливості	5	2			3
16. Особливості психічного розвитку дітей раннього віку	8	2		2	4
17. Розвиток пізнавальної сфери дітей раннього віку	8	2	2		4
Модульний контроль	2				-
Разом	30	8	2	4	14
Разом за 4 семестр	60	16	6	6	28
Всього за 2 курс - 120 годин	8	34	12	10	56

Змістовий модуль 5. Розвиток емоційно-вольової сфери та індивідуально-психологічних особливостей дітей дошкільного віку					
18. Розвиток пізнавальної сфери дітей дошкільного віку	3	2			1
19. Особливості емоцій та почуттів дітей дошкільного віку	5	2	2		1
20. Психологічна характеристика діяльності дитини у дошкільному віці	3	2			1
21. Передумови і умови розвитку особистості дитини дошкільного віку	5	2	2		1
22. Розвиток темпераменту дітей дошкільного віку	3	2			1
23. Психологічна готовність дитини до школи	5	2		2	1
Модульний контроль	2				-
Разом	26	12	4	2	6
Змістовий модуль 6. Предмет педагогічної психології. Психологія навчання та виховання.					
24. Педагогічна психологія як наука	5	2	2		1
25. Психологія навчання. Своєрідність підготовки дошкільника до оволодіння учбовою діяльністю	5	2	2		1
26. Виховання як процес формування цілісної особистості.	5	2		2	1
Модульний контроль	2				
Разом	17	6	4	2	3
Змістовий модуль 7. Психологія педагога					
27. Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності вихователя дошкільного закладу	5	2	2		1
28. Формування психологічної культури та розвиток педагогічних здібностей вихователя дошкільного закладу	5	2		2	1
29. Психологічні особливості педагогічного спілкування та співробітництва у дошкільному закладі	5	2		2	1
Модульний контроль	2				-
Разом	17	6	2	4	3
Разом за 5 семестр	60	24	10	8	12
Підготовка і складання підсумкового контролю	30				
Всього за 3 курс - 90 годин	90				
Всього за навчальну дисципліну	210 годин				

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЇ.

Тема 1. Психологія як наука. Методи психології.

Психологія як наука та навчальна дисципліна. Огляд історії виникнення та становлення психології. Предмет та завдання психології на сучасному етапі розвитку суспільства. Джерела психологічних знань. Поняття про побутову та наукову психологію. Сучасна система психологічних знань. Поняття про психіку, її функції та структура. Поняття про психологічне дослідження, його функції в освітньому процесі школи. Основні методи психології: спостереження і експеримент. Спостереження: методика проведення, вимоги, недоліки. Види експерименту. Додаткові методи психології: інтерв'ю, бесіда, анкетування, метод тестів, аналіз продуктів діяльності.

Основні поняття теми: психологія, психіка, відображувальна діяльність, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості, загальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія, сімейна психологія, психологія праці, спорту, мистецтва, історія психології, інженерна, військова, юридична, медична психологія, психодіагностика, психоконсультування, психокорекція, психотерапія, метод експерименту, спостереження, анкета, тест, інтерв'ю, аналіз продуктів діяльності, соціометрія, інтроспекція.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 9, 15.

Тема 2. Розвиток психіки та свідомості.

Виникнення та розвиток психічного відображення у тварин. Механізми відображення дійсності на різних стадіях розвитку психіки. Інстинктивна поведінка тварин. Стадія навичок та предметного сприймання, її основні особливості. Стадія інтелектуальної поведінки. Становлення свідомості людини. Структура свідомості. Несвідоме.

Основні поняття теми: елементарна чутливість, предметне сприймання, інстинкт, навичка, інтелектуальна поведінка, свідомість, несвідоме.

Основна література: 3, 4, 5. *Додаткова література:* 9, 15.

Семінарське заняття 1. Розвиток психіки та свідомості.

Тема 3. Особистість та діяльність.

Поняття про особистість. Взаємозв'язок між поняттями «індивід», «особистість», «індивідуальність». Структура особистості. Фактори формування особистості. Поняття про самосвідомість. Образ «Я» – центральний компонент самосвідомості. Рефлексія як механізм самоусвідомлення та самоаналізу. Самооцінка, її види та механізми формування. Поняття про рівень домагань.

Поняття про діяльність. Відмінність діяльності людини від поведінки тварини. Структура діяльності. Види діяльності. Засвоєння діяльності.

Основні поняття теми: індивід, особистість, індивідуальність, спрямованість, активність, потреба, мотив, інтерес, переконання, ідеал, світогляд, суперечності, біологічний і соціальний фактори, самосвідомість, адекватна та неадекватна самооцінка, завищена та занижена самооцінка, конфліктна та

гармонійна самооцінка, рівень домагань, рефлексія, активність, поведінка, діяльність, мотив, мета, уміння, навичка, звичка, вправа, перенесення навички, інтерференція, гра, навчання, праця.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 5, 7, 15, 17.

Практичне заняття 1. Особистість та діяльність.

Тема 4. Темперамент. Характер.

Поняття про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темперамент. Властивості темпераменту: Психологічна характеристика темпераментів. Врахування типів темпераменту в освітньому процесі. Поняття про характер. Природа та прояв характеру. Місце характеру в загальній структурі особистості, його зв'язок з темпераментом. Структура рис характеру.

Основні поняття теми: темперамент, холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік, тип вищої нервової діяльності, сила нервових процесів, рухливість нервових процесів, врівноваженість нервових процесів, екстравертованість інтровертованість, сензитивність, реактивність, активність, пластичність, ригідність, темп реакції, характер, структура характеру, риси характеру, моральні, вольові, інтелектуальні, емоційні риси характеру, акцентуації характеру.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 7, 15.

Семінарське заняття 2. Темперамент і характер.

Тема 5. Здібності.

Поняття про здібності. Здібності і діяльність. Здібності і знання, уміння, навички. Задатки як природні передумови розвитку здібностей. Види здібностей. Рівні розвитку здібностей. Умови розвитку здібностей у дітей.

Основні поняття теми: здібності, задатки, загальні здібності, спеціальні здібності, теоретичні здібності, практичні здібності, навчальні здібності, творчі здібності, обдарованість, талант, геніальність.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 7, 15.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ

Тема 6. Відчуття. Сприймання.

Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей предметів. Робота аналізаторів – фізіологічна основа відчуттів. Основні властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Класифікація відчуттів та їх характеристика. Закономірності відчуттів.

Поняття про сприймання. Взаємозв'язок відчуттів і сприймання. Сприймання як цілісне відображення предметів. Фізіологічні механізми сприймання. Основні властивості сприймання: предметність, цілісність, структурність, константність, осмисленість, вибірковість, апперцепція. Види сприймання.

Основні поняття теми: чуттєве пізнання, відчуття, аналізатор, екстерорецептори, інтерорецептори, пропріорецептори, контактні відчуття, дистантні відчуття, якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація, чутливість, поріг чутливості, поріг розрізнення, адаптація, адекватний подразник, сенсibilізація, синестезія, взаємодія, сприймання, комплексний подразник, предметність, цілісність, структурність, осмисленість, константність, вибірковість

сприймання, ілюзія, сприймання простору, сприймання руху, сприймання часу, спостережливість.

Основна література: 2, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 9, 17.

Тема 7. Увага. Уява. Пам'ять.

Увага як психічний феномен. Значення уваги в житті людини. Фізіологічні механізми уваги. Класифікація видів уваги за особливістю об'єктів уваги: зовнішня та внутрішня увага; за характером цільового спрямування та за рівнем вольових зусиль: мимовільна, довільна, післядовільна. Фактори, що зумовлюють мимовільну увагу. Умови підтримання довільної уваги. Основні властивості уваги: обсяг, стійкість, розподіл, переключення. Недоліки уваги. Уява як процес перетворення уявлень. Роль уяви в житті людини. Фізіологічні основи процесів уяви. Види уяви. Механізми уяви. Поняття про пам'ять. Значення пам'яті в психічній діяльності людини. Уявлення пам'яті. Основні процеси пам'яті. Класифікація пам'яті за змістом, тривалістю збереження матеріалу, за метою. Індивідуальні особливості пам'яті.

Основні поняття теми: увага, уважність, осередок оптимального збудження, принцип доміанти, орієнтувальний рефлекс, взаємна індукція, мимовільна увага, довільна увага, післядовільна увага, зовнішня увага, внутрішня увага, обсяг, стійкість, коливання, розподіл, переключення, концентрація уваги, неуважність, уява, випереджальне відображення, довільна уява, мимовільна уява, марення, репродуктивна уява, творча уява, мрія, аглютинація, акцентування, гіперболізація, літота, схематизація, типізація, пам'ять, асоціація, запам'ятовування, збереження, відтворення, впізнавання, пригадування, спогади, ремінісценція, образна пам'ять, словесно-логічна пам'ять, емоційна пам'ять, рухова пам'ять, оперативна пам'ять, короткочасна пам'ять, довготривала пам'ять, мимовільна пам'ять, довільна пам'ять, амнезія, мнемотехніка, мнемічні якості, ремінісценція.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 9, 15.

Тема 8. Мислення. Мовлення.

Поняття про мислення. Опосередкований та узагальнений характер мислительної діяльності людини. Фізіологічні основи мислення. Види, форми, операції мислення. Якості розуму. Поняття про мову і мовлення. Функції мовлення. Види мовлення.

Основні поняття теми: мислення, опосередковане відображення, узагальнене відображення, аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація, поняття, судження, умовивід, наочно-дійове мислення, наочно-образне, абстрактне мислення, теоретичне і практичне мислення, продуктивне і репродуктивне мислення, інтуїтивне і дискурсивне мислення, самостійність, широта, глибина, лабільність, швидкість, критичність мислення, мова, мовлення, зовнішнє мовлення, внутрішнє мовлення, діалогічне мовлення, монологічне мовлення, усне мовлення, писемне мовлення, егоцентричне мовлення.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 10, 17.

Семінарське заняття 3. Мислення. Мовлення

Тема 9. Емоції та почуття. Воля.

Поняття про емоції та почуття. Значення емоцій та почуттів в житті людини. Функції почуттів. Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Форми переживання почуттів. Види почуттів. Емоційна підтримка дітей під час війни. Поняття про волю. Вольова регуляція поведінки людини. Функції волі: спонукальна, гальмівна. Фізіологічні основи волі. Структура вольових дій. Вольові якості особистості.

Основні поняття теми: почуття, емоції, стеничні емоції, астеничні емоції, настрій, афект, пристрасть, стрес, дистрес, евстрес, моральні почуття, інтелектуальні почуття, естетичні почуття, воля, мимовільна дія, довільна дія, вольове зусилля, зовнішні перешкоди, внутрішні перешкоди, сила волі, безвілля, абулія, цілеспрямованість, рішучість, імпульсивність, наполегливість, впертість, організованість, дисциплінованість, сміливість, витримка, самостійність.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 14, 16, 17.

Практичне заняття 2. Емоції та почуття. Воля.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОСНОВИ ДИТЯЧОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 10. Вступ у дитячу психологію. Дитяча психологія як галузь психологічної науки

Дитяча психологія як галузь психології. Мета та завдання дитячої психології. Предмет, принципи і завдання дитячої психології. Зв'язок дитячої психології з іншими науками (філософія, медицина, педагогіка, загальна та соціальна психологія). Методи дитячої психології. Методологічні проблеми дитячої психології. Спостереження. Експеримент. Анкетування. Тестування. Бесіда. Вивчення продуктів творчої діяльності.

Основні поняття теми: психологія, дитяча психологія, спостереження, експеримент, анкетування, тестування, бесіда.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 8.

Семінарське заняття 4. Вступ у дитячу психологію.

Тема 11. Методи дитячої психології

Методи дитячої психології. Методологічні проблеми дитячої психології. Спостереження. Експеримент. Анкетування. Тестування. Бесіда. Вивчення продуктів творчої діяльності.

Основні поняття теми: спостереження, експеримент, анкетування, тестування, бесіда.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 8.

Тема 12. Історичні витоки дитячої психології як науки

Основні теорії психічного розвитку. Культурно-історична концепція психічного розвитку Л. С. Виготського. Підходи до періодизації вікового розвитку. Періодизація вікового розвитку Д. Б. Ельконіна. Розвиток психіки в онтогенезі. Психічні новоутворення як показник розвитку психіки.

Основні поняття теми: теорії психічного розвитку, концепція психічного розвитку, вікова періодизація, розвиток психіки, психічні новоутворення, психічні процеси.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 5, 8.

Практичне заняття 3. Історичні витоки дитячої психології

Тема 13. Проблеми психічного розвитку особистості

Загальне поняття про психічний розвиток. Рушійні сили, чинники й умови психічного розвитку. Зв'язок психічних процесів з навчальною діяльністю. Види навчання та їх вплив на психічний розвиток. Пізнавальна діяльність як один із основних факторів психічного розвитку. Передумови і умови, які визначають розвиток. Взаємодія біологічних і соціальних факторів.

Основні поняття теми: психічний розвиток, концепція психічного розвитку, вікова періодизація, розвиток психіки, психічні новоутворення, психічні процеси, пізнавальна діяльність, біологічні фактори, соціальні фактори.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 5, 8.

Семінарське заняття 5. Проблеми психічного розвитку особистості

Змістовий модуль 4. Психологічні особливості дитини у фазі новонародженості, немовлячому і ранньому віці

Тема 14. Психічний розвиток дитини у фазі новонародженості

Особливості психічного розвитку новонародженого. Анатомо-фізіологічні особливості новонародженого. Значення рефлексів новонародженого у розвитку дитини. Особливості розвитку органів чуття новонародженого. Розвиток емоційної сфери новонародженого. Криза новонародженості.

Основні поняття теми: розвиток, психічний розвиток, рефлекс.

Тема 15. Немовлячий вік і його особливості

Загальна характеристика психічного розвитку немовлят. Спілкування як провідна діяльність немовляти. Роль рухової активності у психічному розвитку дитини. Розвиток відчуттів і сприймань немовляти. Передумови формування особистості дитини. Розвиток самосвідомості у немовлячому віці. Криза першого року життя.

Основні поняття теми: відчуття, сприймання, особистість, самосвідомість, криза.

Основна література: 1, 2, 3. *Додаткова література:* 2,8.

Практичне заняття 4. Немовлячий вік і його особливості

Тема 16. Особливості психічного розвитку дітей раннього віку

Ранній вік і його значення у подальшому розвитку дитини. Формування предметної діяльності у ранньому дитинстві. Ранній вік як сенситивний період розвитку мовлення. Психологічна характеристика поведінки дитини раннього віку. Розвиток самосвідомості у ранньому дитинстві. Ім'я і його значення у ранньому дитинстві. Криза трьох років.

Основні поняття теми: сенситивний період, предметна діяльність, поведінка, самосвідомість.

Основна література: 1, 3, 5. *Додаткова література:* 2, 6, 8.

Семінарське заняття 6. Особливості психічного розвитку дітей раннього віку

Тема 17. Розвиток пізнавальної сфери дітей раннього віку

Розвиток пізнавальної сфери. Розвиток пізнавальних процесів на першому році життя. Мотиваційна сфера. Поняття психічних процесів дітей раннього віку. Виникнення сприймання та мислення в ранньому дитинстві. Особливості сенсорного розвитку дітей на різних етапах розвитку.

Основні поняття теми: пізнавальна сфера, пізнавальні процеси, мотиваційна сфера, психічні процеси, сприймання, мислення, сенсорний розвиток, пам'ять, уява.

Основна література: 1, 2, 4. *Додаткова література:* 3, 5, 6.

Практичне заняття 5. Розвиток пізнавальної сфери дітей раннього віку

Змістовий модуль 5. Розвиток емоційно-вольової сфери та індивідуально-психологічних особливостей дітей дошкільного віку

Тема 18. Розвиток пізнавальної сфери дітей дошкільного віку

Розвиток пізнавальної сфери. Розвиток пізнавальних процесів на першому році життя. Мотиваційна сфера. Поняття психічних процесів дітей раннього віку. Виникнення сприймання та мислення в ранньому дитинстві. Особливості сенсорного розвитку дітей на різних етапах розвитку. Сучасні теорії розвитку мислення. Основні напрями розвитку пам'яті в дошкільному віці. Прояви активної уяви в життєдіяльності дитини.

Основні поняття теми: пізнавальна сфера, пізнавальні процеси, мотиваційна сфера, психічні процеси, сприймання, мислення, сенсорний розвиток, пам'ять, уява.

Основна література: 1, 2, 4. *Додаткова література:* 3, 5, 6.

Тема 19. Особливості емоцій та почуттів дітей дошкільного віку

Емоційний розвиток дитини як умова психічного здоров'я. Сфера потреб і сфера емоцій на різних вікових етапах. Розпізнавання емоцій. Механізми виникнення почуттів як складних емоційних синтезів. Основні напрями розвитку почуттів дітей дошкільного віку. Походження складних емоційних комплексів у дошкільному віці. Профілактика неврозів. Мета і мотив в поведінці дитини дошкільного віку. Розвиток довільної регуляції діяльності (за В.Котирло). Набута безпомічність, її причини і наслідки. Попередження вередувань, впертості та інших форм деструктивної активності.

Основні поняття теми: емоційний розвиток, психічне здоров'я, емоції, емоційні синтези, емоційні комплекси, неврози, деструктивна активність.

Основна література: 1, 2, 4. *Додаткова література:* 1, 3, 8.

Семінарське заняття 7. Особливості емоцій та почуттів дітей дошкільного віку

Тема 20. Психологічна характеристика діяльності дитини у дошкільному віці

Умови розвитку мотивів і потреб у різному віці в різних видах діяльності. Гра як провідна діяльність дітей дошкільного віку. Розвиток вольових якостей. Визначення

предметної діяльності. Ознаки предметних дій. Зв'язок дій з предметами. Техніка предметних дій. Значення використання технічних засобів. Способи виконання дій з предметами. Розвиток предметної практичної діяльності.

Основні поняття теми: довільність поведінки, діяльність, ігрова діяльність, предметна діяльність, вольові якості, предметні дії.

Основна література: 1, 2, 3. *Додаткова література:* 2, 8.

Тема 21. Передумови і умови розвитку особистості дитини дошкільного віку

Передумови розвитку особистості дитини. Роль спілкування з дорослими та діяльність як передумови розвитку особистості. Поява новоутворення «Я», «Я сам», його психологічний зміст. Особливості перших уявлень про себе. Організація педагогічної взаємодії в ранньому дитинстві. Спілкування з дорослими та моделювання їх поведінки в грі. Моральний розвиток, його рівні і стадії. Статеворольова ідентифікація. Дитина в групі. Нерегламентоване спілкування. Психологічні явища в дошкільній групі. Корекція соціального статусу і окремих дій.

Основні поняття теми: особистість, передумови розвитку особистості, кризові періоди, новоутворення «я», «я сам», особисто творчі ефекти, педагогічна взаємодія, моральний розвиток, статево-рольова ідентифікація, нерегламентоване спілкування.

Основна література: 1, 3, 5. *Додаткова література:* 2, 6, 8.

Семінарське заняття 8. Передумови і умови розвитку особистості дитини дошкільного віку

Тема 22. Розвиток темпераменту дітей дошкільного віку

Проблема вродженого і набутого в походженні темпераменту. Спільне в прояві темпераменту в поведінці і діяльності дитини в період дитинства. Особливості розвитку темпераменту у немовлячому, ранньому і дошкільному віці. Вікові особливості виникнення і прояву різних властивостей темпераменту. Характер як відображення соціальної ситуації розвитку дитини. Сімейне виховання і характер. Прояви характеру на різних етапах розвитку дитини. Проблеми формування і корекції характеру.

Основні поняття теми: темперамент, поведінка, характер, тип вищої нервової діяльності, сангвінік, холерик, флегматик, меланхолік, загальмованість, аутизм, гіперактивність.

Основна література: 2, 3, 4. *Додаткова література:* 1, 2, 8.

Тема 23. Психологічна готовність дитини до школи

Поняття «готовність дитини до школи». Розвиток мотиваційної сфери дошкільників, ієрархія мотивів. Загальна характеристика мотивів поведінки дитини. Мотиви і цілі. Мотив як форма прояву потреб. Рівні потреб. Боротьба мотивів. Потяги, бажання. Підкорення мотивів свідомому керуванню. Компоненти та показники сформованості. Соціальна ситуація розвитку дитини при переході із закладу дошкільної освіти до школи. Поняття психологічної готовності до навчання в школі. Основні компоненти психологічної готовності дитини до школи.

Основні поняття теми: готовність дитини до школи, мотиваційна сфера, мотиви поведінки, потреби, потяги, бажання, свідоме керування.

Основна література: 2, 4. Додаткова література: 4, 9.

Практичне заняття 6. Психологічна готовність дитини до школи

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ. ПСИХОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ.

Тема 24. Педагогічна психологія як наука

Предмет, завдання та сучасний стан розвитку педагогічної психології. Структура педагогічної психології. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками. Методи дослідження у педагогічній психології. Понятійний апарат педагогічної психології.

Основні поняття теми: освіта, педагогічна діяльність, методологія, наукове пізнання, порівняльний, лонгітюдний, комплексний методи, спостереження, експеримент, праксіометрія.

Основна література: 1, 2, 4. Додаткова література: 2, 3, 5.

Семінарське заняття 9. Педагогічна психологія як наука

Тема 25. Психологія навчання. Своєрідність підготовки дошкільника до оволодіння учбовою діяльністю

Психологічна характеристика процесу навчання. Психологічний аналіз дидактичних принципів навчання. Особливості навчальної мотивації. Гра як психологічна основа формування змісту навчання в дошкільному віці. Психологічні передумови формування у дітей уміння вчитися. Роль вихователя у підготовці дошкільника до оволодіння учбовою діяльністю. Критерії психологічної готовності дитини до школи.

Основні поняття теми: науціння, навчання, учіння, наслідування, вікарне науціння, когнітивне науціння, латентне науціння, науціння шляхом інсайту, науціння шляхом роздумів, перцептивне науціння, концептуальне науціння, орієнтовна основа діяльності, проблемне навчання, програмоване навчання, мотиви учіння, учбові дії, операції, прийоми, самоосвіта.

Основна література: 1, 2, 4. Додаткова література: 1, 4, 5.

Семінарське заняття 10. Психологія навчання.

Тема 26. Виховання як процес формування цілісної особистості.

Підходи до визначення виховання, його закономірності. Мета, принципи, форми і методи виховного впливу. Поняття про моральність. Вчинок як одиниця моральної поведінки. Самовиховання та його специфіка. Вікові особливості виховання дошкільника. Виховання і гра, виховання і трудова діяльність дітей дошкільного віку. Критерії та показники вихованості дітей. Зв'язок дошкільного закладу і сім'ї у вихованні дітей. Психологія виховання дошкільників з порушеннями у поведінці.

Основні поняття теми: психічне зараження, наслідування, емпатія, ідентифікація, рефлексія, саморегуляція мотивації, внутрішній локус контролю, риси особистості, потреби, мотиви, виховання, моральна дія, стійкість моральних якостей особистості, вихованість, критерії вихованості.

Основна література: 1, 2, 3. Додаткова література: 1, 2, 3.

Практичне заняття 8. Виховання як процес формування цілісної особистості

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7. ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГА

**Тема 27. Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності
вихователя дошкільного закладу**

Сутність, структура та функції педагогічної діяльності. Спрямованість особистості педагога і типи педагогів. Педагогічні здібності та якості вихователя. Мотивація і продуктивність педагогічної діяльності у дошкільному закладі.

Основні поняття теми: педагогічні здібності (дидактичні, академічні, організаторські, комунікативні, перцептивні, сугестивні, мовні), педагогічні вміння, педагогічна спрямованість, педагогічна діяльність, педагогічна майстерність, педагогічний такт, педагогічне спілкування, авторитет особистості учителя, педагогічна діяльність, стиль педагогічної діяльності, стилі спілкування, педагогічний такт, педагогічний конфлікт.

Основна література: 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 4, 5.

Семінарське заняття 11. Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності вихователя дошкільного закладу

Тема 28. Формування психологічної культури та розвиток педагогічних здібностей вихователя дошкільного закладу

Способи формування психологічної культури вихователя. Психогігієна педагогічної діяльності. Синдром професійного вигорання, його причини та способи подолання.

Основні поняття теми: педагогічна ерудиція, педагогічне цілепокладання, педагогічне мислення, практичне педагогічне мислення, педагогічна інтуїція, педагогічна імпровізація, педагогічний такт, педагогічна емпатія, педагогічна творчість

Основна література: 1, 2, 3. *Додаткова література:* 1, 2, 3.

Практичне заняття 9. Формування психологічної культури та розвиток педагогічних здібностей вихователя дошкільного закладу

Тема 29. Психологічні особливості педагогічного спілкування та співробітництва у дошкільному закладі

Психологія спілкування. Психологічна характеристика педагогічного співробітництва та спілкування. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія у дошкільному закладі. Основні стилі педагогічного спілкування. Встановлення психологічного контакту між учасниками педагогічного процесу. Психологічні особливості професійної взаємодії вихователя з колегами й батьками вихованців. Ускладнення у педагогічному спілкуванні. Сміслові бар'єри у педагогічному спілкуванні та способи їх подолання. Поняття про конфлікт у психології. Педагогічні ситуації і конфлікти. Особливості конфліктів між учасниками педагогічного процесу у дошкільному закладі. Прямі і непрямі методи вирішення педагогічних конфліктів. Психологічні техніки продуктивного спілкування. Шляхи оптимізації педагогічного спілкування та взаємодії.

Основні поняття теми: спілкування, педагогічне спілкування, взаємодія, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, психологічний контакт, емпатія, соціальна перцепція, стиль педагогічного спілкування, психологічний контакт, смисловий бар'єр, конфлікт.

Основна література: 1, 2, 3. *Додаткова література:* 1, 2, 3.

Практичне заняття 10. Психологічні особливості педагогічного спілкування та співробітництва у дошкільному закладі

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів II курсу

Рівні навчальних досягнень	Бал	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
Початковий	1	Студент може розрізнати об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи.
	2	Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно викласти думку.
	3	Студент відтворює менше половини навчального матеріалу; з допомогою викладача виконує елементарні завдання.
Середній	4	Студент знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту навчального посібника або пояснення викладача, повторити за зразком певну операцію, дію.
	5	Студент розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями сформулювати визначення понять.
	6	Студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою викладача здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки.
Достатній	7	Студент правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні дії.
	8	Знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, застосовувати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації.
Високий	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях. Самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми. Визначає програму особистої пізнавальної діяльності.
	12	Студент має систематичні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляти власне ставлення до неї. Розвиває свої обдарування і нахили.

6.2. Система оцінювання навчальних досягнень студентів III курсу

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за	Модуль 5		Модуль 6		Модуль 7	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	6	6	3	3	3	3
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	1	1
Відвідування практичних занять	1	1	1	1	1	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	1	10	1	10	2	20
Виконання завдання для самостійної роботи	5	6	30	3	15	3	15
Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Всього			94		76		76
Максимальна кількість балів: 246							
Розрахунок коефіцієнта: 4,1							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Зміст самостійної роботи студентів має таку структуру:

1. Опрацювати зміст тем за літературою.
2. Відповісти на питання до семінарського заняття.
3. Виконати завдання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЇ.

Тема 1. Психологія як наука. Методи психології

Заповнити таблицю.

Метод	Сутність методу	Умови застосування	Переваги методу	Недоліки методу
-------	-----------------	--------------------	-----------------	-----------------

Тема 2. Розвиток психіки та свідомості.

Схематичні зобразіть основні форми прояву психіки та їх взаємозв'язок.

Тема 3. Особистість та діяльність.

Які з наведених нижче рис людини характеризують її як індивіда? Як особистість? Обґрунтуйте відповідь.

Охайність, повільність, гарна моторна координація, сила волі, лінь, велика збудливість, рішучість, сила нервової системи, впертість, низька адаптація до темряви, пластичність.

Тема 4. Темперамент. Характер.

Визначити позитивні і негативні сторони кожного темпераменту.

Тема 5. Здібності.

Проаналізуйте такі вислови батьків: «Мені прикро, що мій син ні до чого не здібний». «Моему синові виповнилось шість років. А як він співає! Коля – майбутній артист».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ

Тема 6. Відчуття. Сприймання

1. Чому людина не помічає пилу, який потрапляє їй на обличчя?
2. Порівняти за допомогою діаграми Вена відчуття та сприймання.
3. Відомо, що один і той самий проміжок часу в різних ситуаціях сприймається неоднаково. Поясніть причини суб'єктивної оцінки часу людиною.

Тема 7. Увага. Уява. Пам'ять

1. Поясніть з точки зору психології:
  - Чому найважчим є початок уроку?
  - Чому неприпустимі тривалі паузи на уроці?
    - Чому запитання вчителя повинні бути звернені до всього класу, а не до окремих учнів?
  - Чому слід урізноманітнювати види діяльності на уроці?
  - Чому під час виконання домашніх завдань не варто обмежуватись одноразовим читанням навчального матеріалу?

Тема 8. Мислення. Мовлення

Заповнити таблицю .

Ми слення	Що відображає?	Як відображає?	В иди	О перації	Ф орми	Індивід уальні відмінності
--------------	-------------------	-------------------	----------	--------------	-----------	----------------------------------

Тема 9. Емоції та почуття. Воля.

1. Охарактеризувати емоційний стан дітей дошкільного віку під час війни.
2. Скласти 10 порад для вихователів дітей дошкільного віку як вберегти емоційний стан і психічне здоров'я під час війни.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОСНОВИ ДИТЯЧОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 10. Вступ у дитячу психологію. Дитяча психологія як галузь психологічної науки

Охарактеризувати місце дитячої психології у системі наукового знання .

Тема 11. Методи дитячої психології

Охарактеризувати методи дитячої психології

Тема 12. Історичні витоки дитячої психології як науки

Схематично зобразити етапи становлення дитячої психології

Тема 13. Проблеми психічного розвитку особистості

Охарактеризувати головні закономірності психічного розвитку дитини дошкільного віку

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИТИНИ У ФАЗІ НОВОНАРОДЖЕНОСТІ, НЕМОВЛЯЧОМУ І РАННЬОМУ ВІЦІ

Тема 14. Психічний розвиток дитини у фазі новонародженості

Обґрунтуйте значення рефлексів новонародженого у розвитку дитини

Тема 15. Немовлячий вік і його особливості

Обґрунтуйте важливість ролі спілкування з дорослими у психічному розвитку немовляти.

Тема 16. Особливості психічного розвитку дітей раннього віку

Охарактеризуйте кризу трьох років та її значення у розвитку дитини.

Тема 17. Розвиток пізнавальної сфери дітей раннього віку

Обґрунтувати новоутворення пізнавальної сфери у період раннього дитинства

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ ТА ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тема 18. Розвиток пізнавальної сфери дітей дошкільного віку

Обґрунтувати новоутворення пізнавальної сфери у період дошкільного дитинства

Тема 19. Особливості емоцій та почуттів дітей дошкільного віку

Розробити психолого-педагогічні поради батькам щодо профілактики неврозів у дітей дошкільного віку.

Тема 20. Психологічна характеристика діяльності дитини у дошкільному віці

Охарактеризувати рівні розвитку ігрової діяльності за Д. Ельконіним.

Тема 21. Передумови і умови розвитку особистості дитини дошкільного віку

Розробити діагностичний інструментарій щодо сформованості моральних уявлень у дошкільника.

Тема 22. Розвиток темпераменту дітей дошкільного віку

Розробити психолого-педагогічні поради батькам щодо індивідуального підходу у вихованні дітей різних типів темпераменту

Тема 23. Психологічна готовність дитини до школи

Обґрунтувати показники психологічної готовності дитини до НУШ.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ.
ПСИХОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ.**

Тема 24. Педагогічна психологія як наука

Скласти словник термінів педагогічної психології як науки. Охарактеризувати історичні етапи та сучасний стан розвитку педагогічної психології.

Тема 25. Психологія навчання. Своєрідність підготовки дошкільника до оволодіння учбовою діяльністю

Охарактеризувати основні теорії навчання (теорія поетапного формування розумових дій П.Я.Гальперіна, програмоване, розвиваюче, проблемне навчання та ін.). Дати характеристику позитивної навчальної мотивації.

Тема 26. Виховання як процес формування цілісної особистості.

Охарактеризувати основні соціальні інститути виховання. Проаналізувати психологічні проблеми статевого виховання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7. ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГА

Тема 27. Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності

Здійснити порівняльну характеристику індивідуальних стилів педагогічної діяльності вихователя.

Тема 28. Формування психологічної культури та розвиток педагогічних здібностей вихователя дошкільного закладу

Розробити пам'ятку для вихователів з метою запобігання розвитку у них синдрому професійного вигорання.

Тема 29. Психологічні особливості педагогічного спілкування та співробітництва у дошкільному закладі

Підібрати методи та прийоми роботи вихователя-методиста з метою підвищення педагогічних здібностей та педагогічної культури вихователів

Критерії оцінювання самостійної роботи.	
5 балів	– завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.
4 бали	– робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.
3 бали	– поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.
2 бали	– студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.
1 бал	– не виявляє розуміння матеріалу, має розрізненні знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

КОНТРОЛЬ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Критерії оцінювання виконання практичних, лабораторних робіт та відповіді на семінарському занятті (3 курс)

Критерії оцінювання за 10 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується-недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль проводиться в тестовій формі і містить:

3, 4 семестр - 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на 1 тестове завдання виставляється 0,5 бал, за неправильну відповідь – 0 балів.

5 семестр - 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на 1 тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення екзамену: письмова

1. Виконати тестові завдання. 2. Розв'язати психологічне завдання.

Максимальна кількість балів: 40 балів

Критерії оцінювання:

1. Тестові завдання: питання 1 – 27 (тестові завдання з множинним вибором) і 33 – 35 (тестові завдання відкритого типу) – 1 бал, питання 28 – 32 (тестові завдання на встановлення відповідності і послідовності) – 2 бали.

2. Психологічне завдання – 5 балів.

До складання екзамену допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені робочою навчальною програмою, і які за результатами проміжного контролю сумарно набрали не менше 35 балів.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Предмет психології. Класифікація психологічних явищ.
2. Методи психології.
3. Стадії розвитку психіки та форми поведінки тварин.
4. Поняття свідомості. Структура свідомості.
5. Співвідношення між поняттями «індивід», «особистість», «індивідуальність».
6. Фактори формування особистості.
7. Структура особистості.
8. Поняття «діяльність». Компоненти діяльності.
9. Види діяльності.
10. «Уміння», «навички», «звички» людини як результат діяльності.
11. Поняття «увага» Види уваги. Властивості уваги.
12. Поняття про відчуття. Властивості відчуттів. Закономірності відчуттів. Види відчуттів.
13. Поняття про сприймання. Властивості сприймання. Види сприймання
14. Поняття про пам'ять. Процеси пам'яті. Види пам'яті.
15. Поняття мислення. Види, форми, операції мислення. Якості розуму.
16. Поняття «мова» і «мовлення». Види мовлення.
17. Поняття уяви. Види, механізми уяви.
18. Сутність почуттів. Співвідношення емоцій та почуттів як психологічних категорій. Форми переживання людиною емоційних станів. Види почуттів.
19. Поняття про волю. Структура вольової дії. Вольові якості особистості.
20. Поняття темпераменту. Співвідношення типів нервової системи і типів темпераменту. Характеристика типів темпераменту. Властивості темпераменту. Врахування типу темпераменту дітей в освітньому процесі.
21. Поняття характеру. Структура характеру.
22. Поняття «задатки», здібності», «талант», «геніальність». Види здібностей. Розвиток здібностей. Умови розвитку здібностей у дітей.
23. Охарактеризуйте рушійні сили психічного розвитку.
24. Охарактеризуйте особливості фази новонародженості.

25. Проаналізуйте особливості психічного розвитку дітей 1-3 років за періодизацією Д.Б. Ельконіна.
26. Проаналізуйте особливості психічного розвитку дітей 3-6 (7) років за періодизацією Д.Б. Ельконіна.
27. Педагогічна психологія як наука.
28. Вікова психологія як наука
29. Загальні закономірності психічного розвитку та їх врахування у педагогічній роботі з дітьми.
30. Психологічні особливості та загальні закономірності процесів навчання та учіння.
31. Психологічні особливості розвивальних та навчальних впливів педагога на дітей у дошкільні роки.
32. Гра як психологічна основа формування змісту навчання в дошкільному віці.
33. Своєрідність психологічної підготовки дошкільника до майбутнього навчання в школі.
34. Психологічні особливості виховного впливу дошкільного закладу на розвиток особистості дитини.
35. Психологія виховання дошкільників з порушеннями у поведінці.
36. Психологічна характеристика особистості вихователя дошкільного закладу.
37. Оптимізація особистісно-професійного зростання вихователя дошкільного закладу.
38. Ускладнення у педагогічному спілкуванні.
39. Поняття про педагогічне спілкування, його функції. Стили педагогічного спілкування.

Шкала відповідності оцінок

Переведення 12-бальної шкали оцінювання в 100-бальну шкалу
та рейтингову оцінку:

Оцінка за 12-бальною шкалою	Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою
12	A	98-100
11	A	94-97
10	A	93-90
9	B	89-86
8	B	85-82
7	C	81-75
6	D	74-69
5	E	68-65
4	E	64-60
3	FX	59-35
2	F	34-20
1	F	19-1

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Психологія (загальна, вікова, педагогічна)»

Разом: 210 год, лекції – 58 год, практичні заняття – 18 год, семінарські заняття – 22 год, модульний контроль – 14 год., самостійна робота – 68 год., підготовка і складання підсумкового контролю – 30 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.					Змістовий модуль 2.				Змістовий модуль 3.				Змістовий модуль 4.			
Назва модуля	Загальні питання психології. Особистість та діяльність. Психічні властивості					Психічні процеси				Основи дитячої психології				Психологічні особливості дитини у фазі новонародженості, немовлячому і ранньому віці.			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Теми лекцій	Психологія як наука. Методи психології	Розвиток психіки та	Особистість. Діяльність.	Темперамент Характер.	Здібності.	Відчуття. Сприймання	Увага. Уява. Пам'ять	Мислення. Мовлення.	Емоції та почуття. Воля	Вступ у дитячу психологію.	Методи дитячої психології	Історичні витоки дитячої психології як науки	Проблеми психічного розвитку особистості	Психічний розвиток дитини у фазі новонародженості	Немовлячий вік і його особливості	Особливості психічного розвитку дітей раннього віку	Розвиток пізнавальної сфери дітей раннього віку
Теми семінарських занять		Розвиток		Темперамент Характер.			Пам'ять			Вступ у дитячу психологію.		Історичні витоки дитячої психології як науки				Особливості психічного розвитку дітей	
Теми практичних занять			Особистість. Діяльність.					Мислення. Мовлення.					Проблеми психічного розвитку		Немовлячий вік і його особливості		Розвиток пізнавальної сфери дітей раннього віку
Самостійна робота	Пункт 6.2																
Види поточного контролю	МКР 1					МКР 2					МКР 3				МКР 4		
Підсумковий контроль	Залік																

Модулі	Змістовий модуль 5.						Змістовий модуль 6			Змістовий модуль 7		
Назва модуля	Розвиток емоційно-вольової сфери та індивідуально-психологічних особливостей дітей дошкільного віку						Предмет педагогічної психології. Психологія навчання та виховання			Психологія педагога		
Лекції	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
Теми лекцій	Розвиток пізнавальної сфери дітей дошкільного віку	Особливості емоцій та почуттів дітей дошкільного віку	Психологічна характеристика діяльності дитини у дошкільному віці	Передумови і умови розвитку особистості дитини дошкільного віку	Розвиток темпераменту дітей дошкільного віку	Психологічна готовність дитини до школи	Педагогічна психологія як наука	Психологія навчання. Своєрідність підготовки дошкільника до оволодіння учбовою діяльністю	Виховання як процес формування цілісної особистості.	Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності вихователя дошкільного закладу	Формування психологічної культури та розвиток педагогічних здібностей вихователя дошкільного закладу	Психологічні особливості педагогічного спілкування та співробітництва у дошкільному закладі
Теми семінарських занять		Особливості емоцій та почуттів дітей дошкільного віку		Передумови і умови розвитку особистості дитини дошкільного віку		Психологічна готовність дитини до школи	Педагогічна психологія як наука	Психологія навчання.		Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності вихователя дошкільного закладу		
Теми практичних занять									Виховання як процес формування цілісної особистості.		Формування психологічної культури та розвиток педагогічних здібностей вихователя дошкільного закладу	Психологічні особливості педагогічного спілкування та співробітництва у дошкільному закладі
Самостійна робота	Пункт 6.2											
Види поточного контролю	МКР 5						МКР 6			МКР 7		
Підсумковий контроль	Екзамен											

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова) література:

1. Волошина Л.В., Долинська С.О., Ставицька С.О., Темрук О.В. Загальна психологія: практикум: навч. посібник. – К.: Каравела, 2021. – 280 с.
2. Колобич О. П. Загальна психологія: навчально-методичний посібник. Львів : Растр-7, 2019. – 172 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія: навчальний посібник для ВНЗ / С.Д.Максименко; Міністерство освіти та науки України. – Київ: Центр учбової літератури, 2020. – 271 с.
4. Скрипченко О.В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л.В.Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Каравела, 2021. – 400 с.
5. Скрипченко О.В. Загальна психологія. Підручник. Затверджено МОН України / О.В. Скрипченко Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2021. – 464 с.

Додаткова література:

1. Александров Ю. В. Психологія розвитку: навч. посіб. / Александров Ю.В. – Харків: ФОП Панов А. М., 2015. – 336 с.
2. Варій М. Й. Загальна психологія: [підр.для студ. вищ. навч. закл.] / Варій М.Й. – [3-тє вид.]. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 1007 с.
3. Вікова та педагогічна психологія : [навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]. – К.: Каравела, 2016. – 400 с.
4. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. / Дуткевич Т. В. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
5. Кацавець Р.С. Вікова психологія. Навч. посіб. / Р. С. Кацавець – К.: Алерта, 2019. – 112 с.
6. Копець Л.В. Психологія особистості: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Копець Л.В. – К.: Вид дім. «Кієво-Могилянська академія», 2007. – 460 с.
7. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів. Навчально - методичний посібник. / Колупаєва А. А. Таранченко О. М. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 96 с.
8. Кудерміна О.І. Психологія: навчальний посібник [Електронний ресурс] / Л.І. Казміренко, О.І. Кудерміна, О.Є. Мойсєєва. – Режим доступу: http://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/up/pidrych_psuxologiya.pdf
6. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. – 128 с.
7. Левус Н. І., Волошок О. В. Педагогічна психологія в схемах і таблицях: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка; Артос, 2015. – 340 с.
9. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія. Навч. посіб./ Лисянська Т.М. - К. : Каравела , 2015. – 264 с.
10. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібик Н. М. – Київ: Літера ЛТД, 2018. – 160 с.
11. Павелків Р. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало. – К.: Академвидав, 2015. – 400 с.

12. Педагогічна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.
13. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: Навч. посіб., 3-тє вид./ Ю.О. Приходько, В.І Юрченко — К.: Каравела, 2016. – 320 с.
14. Савчин М. В. Загальна психологія: навч. посіб. 3-тє видання / Савчин М. В. – К.: Академвидав, 2020. – 344с.
15. Титаренко Т.М. Сучасна психологія особистості. Навч. пос. 2-ге вид. К: Каравела, 2018. – 336с.
16. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. – Київ, 2017 – 548 с.
17. Харцій О.М. Візуальна психодіагностика. Навч. посібник. Рекомендовано МОН України. К.: Каравела, 2019. – 224 с.